

Lp Raivo Laidma
Raivo.laidma@viljandivald.ee

Teie 20.10.2020 nr 7-1/1-174
Meie 16.11.2020 nr 5.1-17.5/49-1

Muinsuskaitseameti seisukoht

Esitasite Muinsuskaitseametile kooskõlastamiseks Viljandi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu.
Edastan väljavõtte Muinsuskaitseameti 03.11.2020 toimunud menetluskomisjoni protokollist nr 439.

/.../

VILJANDIMAA

11. Viljandi valla üldplaneeringu eelnõu. Kooskõlastuse küsimine. Koostaja: Raivo Laidma, ruumilise keskkonna planeerija. Korraldaja: Viljandi Vallavalitsus.

Anne Kivi ja Raivo Laidma tutvustasid Viljandi valla üldplaneeringu eelnõud.
Muinsuskaitseameti ettepanekud on Viljandi Vallavalitsusele 25. 05. 2018 saadetud kirjaga nr 1.1-7/1054-1.

Komisjon leiab, et nende märkustega pole arvestatud ning sisulist koostööd üldplaneeringu koostamise käigus Muinsuskaitseametiga ei ole tehtud. Hoolimata Muinsuskaitseameti väljastatud ettepanekutest pole üldplaneeringus mälestisi ja kultuuripärandit piisavas mahus käsitletud. Mälestised näitavad piirkonna kultuurimaastiku ajalist mitmekihilisust, mistõttu tuleb planeerimisel lähtuda mälestisi säästvast põhimõttest ning arvestada nende kui avaliku väärtusega (MuKS § 3 lg 7).

Muinsuskaitseamet pani üldplaneeringute koostajatele kokku juhendi

(https://www.muinsuskaitseamet.ee/sites/default/files/contenteditors/Arhitektuur/uldplaneeringu_koostamise_juhend_muinsuskaitseamet_03.02.20.pdf),

milles anname suuniseid ja teeme ettepanekuid, kuidas planeerimisel kultuuripärandit käsitleda ning selle erinevate osadega ruumi kasutamisel ja kujundamisel arvestada.

Muuhulgas on juhises (Lisa 1, lk 14) kirjas soovitus käsitleda kultuurimälestisi tabeli vormis või nimekirjana, kus oleks märgitud mälestise seisund, kasutusfunktsioon, leevendused, kavandatavad tegevused, kusjuures mälestisi võib ka liigiti grupeerida. Sellise analüüsi abil on võimalik hinnata planeeringuga kavandatavate maakasutuse sihtotstarvete võimalikku mõju pärandile ning näha ette leevendavad meetmed negatiivse mõju ära hoidmiseks.

Tabeli koostamisel teha koostööd Muinsuskaitseameti maakonnanõunikuga. Mälestistel ja nende kaitsevööndites tegutsemisel tuleb niikuinii lähtuda muinsuskaitseadusest, kuid tabel (kuhu on kantud tegevused ja leevendusmeetmed) on abivahend, mida järgides saab paremini planeerida tegevusi nii, et mälestiste säilimine maastiku ajalise mitmekihilisuse näitajana ning arheoloogiamälestiste puhul arheoloogilise kultuurikihi teabemahukus ajalooallikana on kõige paremini tagatud.

Arheoloogiamälestiste puhul on lisaks riigi kaitse all olevatele arheoloogiamälestistele maastikul palju juba avastatud või eeldatavat arheoloogiapärandit, mis pole riikliku kaitse all,

kuid mida tuleb samuti ruumilisel planeerimisel silmas pidada, et kultuurmaastiku ajalise mitmekihilisuse säilimine oleks tagatud ka edaspidi. Viljandi vallas on teadaolevaid, kuid mitte kaitse alla jõudnud arheoloogiaobjekte. Lisaks konkreetsetele objektidele on teada pärimuslikke teateid võimalikest muististest, mida pole jõutud maastikul kontrollida, looduslikke pühapaiku ning hobiotsijate poolt avastatud uusi võimalikke muistiseid.

Lisaks kaitse all olevatele mälestistele on Viljandi vallas kultuurimälestiste registris arvel 22 muistist (suurem osa nendest on kiviaja asulakohad). Lisaks sellele on teateid 158 erinevast arheoloogiaobjektist, mis pole kaitse alla jõudnud. Lisaks konkreetsetele objektidele on teada pärimuslikke teateid võimalikest muististest, mida pole jõutud maastikul kontrollida, looduslikke pühapaiku ning hobiotsijate poolt avastatud uusi võimalikke muistiseid. Neid andmeid arvestati arheoloogiatundlike alade prognoosi puhul, mis on üldplaneeringu digitaalsete alusandmetena esitatud.

Üldplaneeringu koostamise käigus tuleb teadaolevate ja võimalike arheoloogiliselt väärtuslike alade määramiseks analüüsida arhiiviandmeid, leiuteateid ja muid ajalooallikaid (kohanimed, ajaloolised kaardid, geoloogiline andmestik jms). Analüüsi eesmärk on märgilistele muististele säilimistingimuste määramine ja alade piiritlemine, kus kaevetööde eel (ehitamine, kaevandamine jms) tuleb läbi viia arheoloogilised uuringud maastikul. Arvestades asjaolu, et arheoloogiapärandi paiknemist sellisel moel on analüüsitud vaid üksikutes üldplaneeringutes, siis annab Muinsuskaitseamet sel korral Viljandi valla üldplaneeringu jaoks esmase sisendi ise.

Prognoosi käigus välja tulnud alade puhul tuleb planeeringusse kanda viited selle kohta, et (1) KMH kohustusega tegevuste kavandamisel (ka juhul kui KMH nõudest loobutakse) tuleb arheoloogilise uuringu läbiviimise vajadus (MuKSi § 31 lg 3) Muinsuskaitseametiga kooskõlastada ning et (2) prognoositud tõenäolistel arheoloogiapärandirakastel aladel tuleb eelnevalt küsida Muinsuskaitseameti seisukohta arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta kõigil juhtudel, kus üldplaneering näeb ette detailplaneeringu koostamist.

Komisjon, tuginedes muinsuskaitseadusele ja planeerimisseadusele, otsustas:

Tagastada üldplaneeringu eelnõu täienduste tegemiseks ja edastada järgmised märkused:

11.1 lisada eraldi alapeatükina kirjeldus/analüüs/hinnang, milles antakse ülevaade valla mälestiste seisukorrast, paiknemise tihedusest, kasutusfunktsioonist ning tuuakse välja kavandatavad tegevuste mõju neile jms. Käsitleda mälestisi valla territooriumil väärtusena ning omaaegseid mõisaansambleid aladena, mis rikastavad maastikku. Muinsuskaitseameti üldplaneeringu juhises (Lisa 1, lk 14) on kirjas soovitus käsitleda kultuurimälestisi tabeli vormis või nimekirjana, kus oleks märgitud mälestise seisund, kasutusfunktsioon, leevendused, kavandatavad tegevused, kusjuures mälestisi võib ka liigiti grupeerida. Sellise analüüsi abil on võimalik hinnata planeeringuga kavandatavate maakasutuse sihtotstarvete võimalikku mõju pärandile ning näha ette leevendavad meetmed negatiivse mõju ära hoidmiseks;

11.2 lisada üldplaneeringu juhendi eeskujul koostatud (juhend Muinsuskaitseameti kodulehel: https://www.muinsuskaitseamet.ee/sites/default/files/contenteditors/Arhitektuur/uldplaneering_u_koostamise_juhend_muinsuskaitseamet_03.02.20.pdf.) arheoloogiapärandi analüüs;

11.3 lisada kaardirakendusse XX Eesti väärtusliku arhitektuuri ja looduslike pühapaikade andmebaasis väljatoodud väärtuslikud objektid;

11.4 lisada joonisele 1.5 Üldjoonis. Ruumilised väärtused riiklikud kultuurimälestised;

11.5 korrigeerida seletuskirja lk 10: “Kuna Viljandi vald on arheoloogiarikas piirkond, tuleb arheoloogiatundlikel aladel detailplaneeringu koostamise algatamisel KSH algatamise või algatamata jätmise otsustusest küsida Muinsuskaitseameti seisukohta arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta;

11.6 menetluskomisjon teeb ettepaneku käsitleda üldplaneeringus alljärgnevaid ajalooliseid kalmistuid väärtuslike üksikobjektidena või teha üldplaneeringus ettepanek nende kultuurimälestiseks tunnistamiseks:

- Audemäe (Lohuaru) talu kalmistu Tõmbi külas,
- Everti talu kalmistu Saareküla külas,
- Heimtali mõisa kalmistu Vardi külas,
- Holstre mõisa kalmistu Holstre külas,
- Jämejala psühhoneuroloogia haigla kalmistu Jämejala külas, pargis,
- Karula mõisa kalmistu Karula külas,
- Kärstna mõisa kalmistu Kannuküla külas (kabel on ehitismälestis reg-nr 14680),
- Lalsi kalmistu Lalsi külas,
- Loodi mõisa kalmistu Loodi külas,
- Paju (Pajori) talu kalmistu Vasara külas,
- Puiatu mõisa kalmistu Leemeti külas,
- Pärsti mõisa kalmistu Pärsti külas, Pärsti järvest lõunas Kabelimäel,
- Tănassilma kalmistu Tănassilma külas,
- Uue-Suislepa mõisa kalmistu Suislepa külas,
- Uusna mõisa kalmistu Uusna külas,
- Viljandi Juudi kalmistu Vana-Võidu külas. Üldplaneering sisaldab ettepanekut võtta kalmistu kohaliku kaitse alla ainult looduskaitseobjektina,
- Viljandi (Viiratsi) vaeste surnuaed (Viljandi Jaani koguduse kalmistu).

Üldplaneeringu eelnõu täiendamisel võtta ühendust Muinsuskaitseameti nõunikega (maakonnatõunik, arheoloogianõunik, ehituspärandi nõunik).

12. Viljandi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu. Kooskõlastuse küsimine. Koostaja: juhtekspert Tõnu Oja. Korraldaja: Viljandi Vallavalitsus.

Anne Kivi tutvustas Viljandi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõud. Analüüsimate on planeeringulahendusega kaasnev mõju kultuurimälestiste säilimisele ning samuti mälestistele vaadete ja ligipääsu tagamine. Samuti pole pööratud tähelepanu veel avastamata arheoloogilisele pärandile.

Komisjon, tuginedes muinsuskaitseseadusele ja planeerimisseadusele, otsustas: keskkonnamõjude strateegilise hindamise aruannet mitte kooskõlastada. KSH koostajal tuleb koostöös Muinsuskaitseametiga käsitleda üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes olevaid puudujääke. KSH aruande eelnõu täiendamisel võtta ühendust Muinsuskaitseameti nõunikega (maakonnasõunik, arheoloogiasõunik, ehituspärandi nõunik).

/.../

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Anne Kivi

Viljandimaa nõunik

Johan Laidoneri plats 10

71020 Viljandi

Tel 5124245

E-post: anne.kivi@muinsuskaitseamet.ee